

PROLOG

Det var något historiskt över det gångna året. Det var inget vanligt år. En farsot rasade – och fortsätter rasa – över världen, och de vanliga förväntningarna på livet har satts ifråga. Inget tycks längre självklart. Även i vår del av världen fruktade både vanligt folk och statsministrar rent konkret för sina liv på ett sätt som det var länge sedan man gjorde sist. Pesten var något man lärde sig om i skolan. Vi har blivit del av historien igen. Samtidigt försökte demagoger på olika håll att lugna massorna med magiska tricks. När detta skrivs är det bara några dagar sedan en mobb rusade uppför trapporna till Kapitolium på Trettondedagen, och stormade in i byggnaden, över människors kroppar. Vi går på glödande kol.

Om omständigheterna var unika, var inte massornas reaktioner det: kalabaliken, oron, våldet, ett tvärsäkert patos om det rätta, människorna kom att likna bestar ... Tumult med arga folkhopar verkar ha inträffat så ofta förr i tiden att det närmast blev ett topos i den antika litteraturen. Daniel Caner har skildrat hur konciliet i Chalcedon omgavs av folkliga oroligheter, där inte minst grupper av nitiska munkar skapade kaos. Gängvåldet präglade även det senantika Alexandria, och Serapistempolet lär ha förstörts av en kristen mobb på 400-talet. Under den s.k. origenistiska striden startade andra arga munkar ett upplopp och några källor pekar ut en särskild biskop som i bakgrunden ska ha drivit på händelserna. Vad som är sant är förstas svårt att säga så långt senare, men dynamiken är inte svår att känna igen för den som nyligen hade tv-bilderna från Washington D.C. på näthinnan. Det är som om vår moderna tid har skrivit in sig i historien igen även på detta sätt. Medan människor har dött och världen inte har hunnit vårda, har vi på något sätt förlorat känslan av att allting var annorlunda före vi blev moderna. Den moderna självsäkerheten domnar mot insikten om att vi alla är dödliga historiska varelser.

Hur ska vi leva med de döda, med historien, som både finns inom oss och mitt ibland oss? En av dem som hejade på Kapitolium-upploppet, var enligt *New York Times* en senator som vid flera tillfällen har använt pelagianismen för att karakterisera vad han ser som dagens politiska förfall. Men även Joe Biden använde sig av samma persongalleri när han citerade Augustinus i sitt installationstal. Liksom Kapitolium är historien ingen neutral, helgad zon, skyddad från angrepp. Ibland verkar det för enkelt, även för patristiker, att skapa sig en bild av det förgångnas gestalter som alltför väl passar in i den egna profilen, istället för att låta dem få vara människor av kött och blod, liksom oss: mångtydiga, grälsjuka, tankspridda och komplexa. I årets första artikel diskuterar Jayne Svenungsson just hur teologer och historiker kan leva med de döda på ett ansvarsfullt sätt. De finns i alla fall med oss hela tiden – i vårt språk, våra rum, våra gener – och när vi har erkänt hur mycket vi faktiskt liknar dem, kan vi kanske bättre uppskatta mångfalden i deras närvaro.

Artiklarna rör sig annars kring frågor om historiska texters auktoritet. Samuel Byrskog argumenterar för att det inte räcker att läsa de gamla texterna, inte ens de heliga texterna, vi måste också, rent konkret, *lyssna* till dem, eftersom intonationen påverkar argumentet. Ulla Teruahauta resonerar kring den kvinnliga närvaron i den en gång nästan kanoniska Hermas Herden, och Holger Villadsen, en nestor i nordisk patristik, diskuterar vilka bibliska texter man faktiskt läste i den senantika gudstjänsten. Slutligen får vi höra berättelsen om St Nikolaos på nytt, men denna gång inte som julsång utan i en hymn som lånar sin auktoritet från den stora senantika diktaren Romanos. Sången är översatt till engelska – för första gången någonsin – av Uffe Holmsgaard Ericksen och Thomas Arentzen.

Vilken auktoritet låter vi dessa gamla röster få? Augustinus var varken demokrat eller republikan. Virus är äldre än människan. Det är när vi inser detta som det hettar till och historien brinner. Årets *PNA* rör sig på glödande kol.

*Thomas Arentzen
& Andreas Westergren*